

TÓTH IMRE:

A LEGSZEBB MAGYAR NÉV

Névezstétikai irodalmunk elsősorban a keresztnévvel foglalkozik, a családi nevek tanulmányozására már kevesebb energiát fordít. Pedig a teljes név szépsége izgatja leginkább az embert.

Másrészt a névezstétikai cikkek szerzői általában a születési anyakönyvek adataiból indulnak ki. Bár a szülők névválasztása ritkán nyeri meg a felnövő gyermek tetszését. (A mindenkori felnőttek a megelőző nemzedék által szépnek tartott utóneveket viselik.)

Ezért más módon — névválasztásra vonatkozó közvéleménykutatással — kerestem választ arra a kérdésre, hogy melyik a legszebbnek tartott (teljes) magyar név.

Első alkalommal 1965 februárjában hetven férfit kérdeztem meg afelől, milyen nevet adna saját magának. A nyilatkozók vezeték- és utónevet választottak.

Az utónevek győztese az Attila név volt. Heten választották (10%). A statisztikai összesítés után szóban elmondották, hogy a szó csengése, zenei hatása ragadta meg elsősorban őket, de József Attilára és Attila királyra is hivatkoztak.

A vezetéknevek csak annyiban mutattak törvényszerűséget, hogy harmincnégy (hetvenből) „i”-re illetve „y”-ra végződött. Például: *Kárpáty, Bocskay, Kolozsváry* — *Toldi, Budai, Mátrai*. Világosan felismerhető volt történelmi és irodalmi neveink hatása. Régi uralkodó osztályunk azonban az „y”-t erősen elkoptatta. Ez a magyarázata annak, hogy harminchárman az „i” végződés mellett döntöttek. (Bár a beszélgetés során kiderült, hogy egyesek csupán szerénységből írták így.) Egyébként mind a harmincnégy név — a névmagyarosítás szürke szokása szerint — földrajzi névből képzett melléknév.

Már ez az első felmérés is igazolta, hogy a névválasztó férfiak kerülik a megszokottságot, mert a ritkábban használt név választékosabb. Másrészt vonzó a dallamos hangalak, mert a név hangulatát is kellemessé teszi, de fontosabbak a névhöz fűződő egyéni emlékek, érzések.

Egy év múlva új szempontokkal kiegészítve megismételtem a felmérést. 1966 februárjában száz 12—15 év közötti leányt és ugyanannyi 20—71 év közötti férfit kérdeztem meg. A kérdést ezúttal másként fogalmaztam. Ugyanis a „Milyen nevet szeretnék?” már eleve feltételezi, hogy jelenlegi nevemmel nem vagyok elégedett. Ha pedig elmondom, hogy nyugodtan megmaradhat a nyilatkozó saját neve mellett, akkor féltő, hogy a felmérés adatainak jelentős része csupán az adott helyzetet rögzíti.

A „Milyen nevet szeretnék?”-féle problémafelvetés különben is bonyolult lélektani folyamatokat indítana el. Ilyenfajta gondolatok, érzések vetődhetnének fel: Nekem nem jó az apám neve? — Nem tiszteletlenség ez? — Ha eddig jó volt... stb.

Mindezek azt eredményezhetnék, hogy a megkérdezettek nem a neveket, hanem saját magukat mérlegelnék. A kérdést tehát így fogalmaztam újra:

Melyik a legszebb magyar név?

E forma a figyelmet a megfelelő irányba terelte. A megkérdezettben csak egyféle gátlás vetődhetett fel; és csak akkor, ha saját nevét szépnek tartotta; — merjem-e a saját nevemet a legszebbnek tartani?

Ezt a gátlást azzal oldottam fel, hogy előre közöltem: lehetséges, hogy saját vezeté- vagy keresztnévét tartja valaki a legszebbnek. Ez esetben természetesen azt kell írnia. Egyébként ez volt az egyetlen megjegyzésem. Tudatosan ügyeltem arra, hogy a nyilatkozókat csak a kérdőív kérdései befolyásolják.

Mindnyájan tudták, hogy az adatokat felmérés céljából kérem. Meglepő volt, hogy mennyire komolyan veszik, és mennyire élvezik ezt a szokatlan játékot.

A kérdőív az alábbi rovatokat tartalmazta:

1. Sorszám: 2. Kor (év): 3. Foglalkozás (csak a férfiaknál): 4. Névem (vezetéknév — utónév): 5. A legszebb magyar név (vezetéknév — utónév):

Megokolást csak a statisztikai feldolgozás után kértem és csupán szóban.

Az 1966-os felmérésbe nem vontam be senkit az 1965-ös felmérésben szereplők közül.

A LÁNYOK VÁLASZTÁSÁRÓL

A női nevekkal kapcsolatban azért kérdeztem meg fiatal 12—15 éves lányokat, mert mindnyájan egy salgótarjáni iskola növendékei (s ez nagyon megkönnyítette az adatgyűjtést), de az alábbiak miatt is:

1. Már túl vannak azon a koron, amelyben József Attila még úgy érezte, létezését vonják kétségbe nevelőszülei azzal, hogy Attiláról Pistára „keresztelik át”.

2. A leánygyerekek korábbi fejlődése miatt már mindnyájan elérték a serdülőkort. Azt a sajátos időszakot, amelyben kíméletlenül szigorú kritikával illetnek mindenkit és mindent. Nem jutnak el midnyájan az „anarchikus tagadásig”, de mindegyiknek mindenről saját véleménye van. Már felfedezték saját magukat.

3. Jó tíz év múlva anyák lesznek. Életet (és nevet!) adnak. Vallomásuk egy kicsit megmutatja a jövőt.

Lássuk tehát a jövő salgótarjáni leányainak leggyakoribb keresztnéveit!

Helyezés	N e v e k :			%
I.	Anita			9
II.	Gabriella	Katalin		8—8
III.	Anna	Mária	Zsuzsanna	6—6—6
IV.	Erzsébet	Ildikó	Júlia	5—5—5
V.	Eszter			4
VI.	Beatrix	Tünde	Viktória	3—3—3
I—VI.	13 név	(71 fő)		71 %

Győzött az Anita! Valóban szép „magyar” név. Miért magyar? Mert a mai magyarok magyarnak érzik.

A nyelvi köztudat ugyan a *Juli, Julis, Juliska, Julcsa* neveket a *Júlia* név becéző alakjait magyarabbnak tartja. Pedig a *Júlia* név a *Juliusz* férfinév női változata. *Juliusz Caesar* nemzetségnévéből származik. Ha ma a *Júlia* — *Juliska* név mindnyájunk számára magyar, holnap az *Anita* is azzá lehet.

Igaz, hogy nem a Caesaroktól örököltük, nem is a biblia ősi neveiből (legalábbis így változatlanul átvett idegen formájában nem!), hanem a salgótarjáni Anita-kedvelők egybehangzó megokolása szerint *Anita Ekberg*től, az „Édes élet” világhírű színésznőjétől. De a név terjedéséért „felelős” egy másik, a képernyőn gyakran látott sztár is, *Anita*, a tv-bébi.

Az adatszolgáltató lányok természetesen valamennyien rajognak a filmekért, a tv-ért, gyűjtik a színészképeket.

A felmérés első (más nevekkkel is alátámasztható) tapasztalata az, hogy a jelen és a jövő legszebbnek tartott neveinek első számú ihletője és terjesztője a film, s különösen a tv.

Az Anita név újszerűsége, idegenszerűsége különben is vonzó.

De a szó kellemes hangzása sem idegen a magyar fülnek. (*Anita, Katica, Lacika*). Az Anita hangalakja fényesen, tisztán cseng. A kellemesen hangzó mély „a”-t a zöngés „n” kissé lágyítja, innen ível biztos szárnyalással a név fel a magas „i”-re, majd egy könnyedén és tisztán képezhető zöngétlen foghang, a „t” visszajeti (játékosan) a most már kissé mélyebb zengésű „a”-ra.

Az „a” és „i” kedves, játékos muzikája jól megfigyelhető a második helyezést elért *Gabriella* névben is csupa lágyan zengő zöngés mássalhangzóba ágyazva. A *Katalin* is ugyanennek a dallamnak egy változata; arányos elosztással öleli körül a három magánhangzót a négy mássalhangzó. Az első „a”-t egy zöngétlen ínyhang, a „k” teszi fényesebbé, a második magánhangzót megelőző zöngétlen foghang a „t” ugyanezt teszi, még az ezúttal szóvégi magas „i”-t a zöngés „l” (foghang) tompítja, majd lágy „n” (foghang) zárja.

Ha a három névben uralkodó „a — i” magánhangzók szerepét összevetjük az 1965-ös felmérés győztes nevének, az Attilának magánhangzóival (a—i—a), a kellemes hangzás egyik törvényszerű, „zenei” elemére kell következtetnünk.

Annyi azonban mindenképpen vitathatatlan, hogy legszebb név — főleg női név — egyik meghatározója a név kellemes hangalakja, muzikája. Ez a felmérés második tanulsága.

A keresztnévek eredeti jelentése pedig szinte teljesen elhanyagolható, sem a férfiak, sem a nők soha nem veszik ezt a tényezőt figyelembe a legszebb név kritériumai között, sőt általában nem is tudnak róla. (Bár a Rádió reggelenként eszközölt érdekes névmagyarázatai talán ilyen szempontból is érthettek el valamiféle kismérvű hatást.)

Az *Anita, Gabriella, Katalin* nevek becézés nélküli alakban szerepeltek a legszebbnek tartott női nevek között. Ugyanígy fordultak elő az alábbi helyezést elért nevek is: *Beatrix, Eszter, Ildikó, Viktória*.

A többi hét név több alakban is szerepelt: *Anna* — *Anett* — *Annamária* — *Anikó*) a választók helyesen Anna-változatnak vallják); *Erzsébet* — *Elisabeth* —

Erzsi; Júlia — Jutka — Julianna (a Juli és Julianna neveket ma már azonos név különböző változatainak tartják); **Mária — Marika — Marianna — Ria; Tünde — Tündike; Zsuzsanna — Zsuzsa.**

Hetedik helyezést értek el két-két szavazattal (2%) az alábbi utónevek: **Agnes, Csilla, Edit, Éva, Judit, Timea.**

Összesen 12%. (I—VII. kategória = 83%)

Egy-egy leány az alábbi női keresztnévet vallotta a legszebbnek: **Adél, Andrea, Borbála, Dorottya, Eri, Gizella, Györgyi, Hajnalka, Hedvig, Ibolya, Klára, Krisztina, Melinda, Mónika, Piroska, Veronika.** Tizenhét választó, 17%.

Egyhangúságtól tehát nem kell félnünk. A modernnek tűnő Andreától és Angelikától a régies Dorottyaig és Borbálaig mindenféle név előfordul.

A becézett alakokat nem számítva összesen harminchat nevet választottak. A VII—VIII. kategóriába tartozók huszonhármát. Az utóbbiakat megkérdeztem, miért választották éppen azt a nevet, amelyiket csupán egy vagy két leány tart szépnek. A válaszok zöméből az derült ki, hogy az általuk választott nevet egy számkra nagyon szimpatikus személy viseli. (Általában egy-egy unokahúg vagy unokanővér, akik közül a legfiatalabbik másfél hónapos, a legidősebb huszonkét éves. (Idősebbektől nem kölcsönözték keresztnévet.)

A felmérés harmadik tapasztalata az 1965-ös felméréshez hasonlóan ismét azt mutatta, hogy a nevekhez fűződő személyes élmények, érzelmek a legkülönbözőbb neveket varázsolhatják a „legszebb”-é.

A LÁNYOK ÉS A CSALÁDI NÉV

A keresztnévek közötti választást a lányok természetesnek találták. Sokan töprengés nélkül beírták a „legszebbet”. A vezetéknev-választás lehetősége azonban kissé meghökkentette őket, gondolkozni kezdtek, és...a száz leány nem választott százféle nevet.

Lássuk a vezetéknevek rangsorát!

Helyezés	A legszebb vezetéknev:				%
I.	Tamási				1,5=5
II.	Nagy	Varga			2,4=8
III.	Kovács	Mátrai	Takács		
	Tavaszi	Tóth			5,3=15
IV.	Almási	Boros	Bálint		
	Fodor	Kőhegyi	Molnár	Szóke	7,2=14
I—IV.	15 név			(42 fő)	42 %

A többi 58 kislány más-más nevet választott. 58 név = 58%.

A legszebbnek tartott vezetéknev a kislányok szerint a **Tamási**. Nem a szó jelentése (eredeti jelentés) és nem is a szó hangalakja teszi ezt a nevet számukra a legszebbé, hanem indokolásuk szerint a televízió nyújtotta élmény, Tamási Eszter bemondónő csinosága és kedves egyénisége. Bizonyosságul lássuk a választók teljes nevét és a választott neveket!

(A hatodik sortól a II. helyezést elért neveket közlöm.)

Kor	Nevem:	A legszebb név:
13	Kinczel Julianna	Tamási Anita
12	Győri Zsuzsanna	Tamási Hajnalka
13	Hangráth Katalin	Tamási Anita
13	Vojtkovszky Edit	Tamási Eszter
12	Forgács Jolán	Tamási Eszter
15	Varga Mária	Varga Edit
14	Varga Ilona	Varga Ildikó
13	Cseh Ilona	Varga Zsuzsanna
12	Banos Mária	Varga Eszter
15	Nagy Éva	Nagy Katalin
13	Bolgár Valéria	Nagy Tünde
12	Nagy Edit	Nagy Anita
13	Sulyok Zsuzsanna	Nagy Éva

Mélyebb törvényszerűséget kutatni itt hiábavalónak látszik. A II. helyezett **Varga** név nincs összefüggésben az ugyancsak népszerű tv-bemondóval, Varga Józseffel. (Varga Zoltánt az FTC-ből ugyan megemlíttette egyikük, de a többség adós maradt a megokolással.)

Bár a **Varga** és **Nagy** neveket igen hétköznapiaknak tartjuk, két-két gyerek; azok közül is, akiket így hívnak; e neveket tartja a legszebbeknek.

A történelem „Nagy”-jai a mecedon Nagy Sándor, a frank Nagy Károly, Nagy Lajos királyunk, Nagy Péter cár és Nagy Katalin orosz cárnő nem játszott közre abban, hogy a „Nagy” név a legszebbek között a második helyre került, Nagy Anna színésznőre azonban többen is hivatkoztak. De — érdekes módon — az egyszerűség és a név gyakorisága keveset zavart közülük. Sőt, a túlzásoktól óvakodtak. Nagyon szimpatikus, és népszerű közöttük Ambrus Kiry táncdalénekes. De a Kiry név elriasztotta őket.

Három leány mindkét névvel teljesen elégedett. 14—15 évesek. Ezek a következők: **Kómár Júlia**, **Mező Gizella**, **Balázs Ildikó**. Mi csak az utolsót tartjuk igazán szépnek. Takács Marika tv-bemondónő hatására hárman a **Takács** nevet tartják a legszebbnek. Népszerű művészeinkkel (hírességeinkkel) indokolhatók az alábbi név-választások is:

Nevem:	A legszebb magyar név:
Várbíró Mária	Németh Marika
Kosztrihán Éva	Kovács Erzi
Fajd Anna	Töröcsik Mária
Klement Mária	Felföldi Anikó
Lantos Erzsébet	Mátrai Zsuzsa
Pförtner Zsuzsanna	Mátrai Zsuzsa
Villányi Klára	Almási Zsuzsa

A névválasztások kissé szürkének mondhatók ugyan, de azért jócskán találunk (felnőtt szemmel is) tetszetős neveket, például:

Nevem:	A legszebb magyar név:
Bodor Ilona	Kőhegyi Gabriella
Tóth Zsuzsanna	Ajtay Elizabeth
Kukucska Katalin	Kárpáti Katalin
Czimmer Judit	Tordai Gabriella
Illés Mária	Radnai Ibolya
Bauer Edit	Bálint Angelika
Burik Mária	Mátrai Anita
Orosz Mária	Avar Ildikó
Sánta Margit	Havas Anita

Érdekes volt megfigyelni, hogy két testvér, egymástól teljesen függetlenül azonos nevet választott: *Unger Mária* — *Szőke Gabriella*; *Unger Judit* — *Szőke Gabriella*. Mindkét kislány csinos, mongolos arcú, de fekete. Talán azért vonzó a Szőke név, bár ők nem tudták megokolni választásukat.

Két érthetetlennek látszó névválasztást rejtett lélektani okok magyaráztak meg. Simon Katalin számára a *Skornyák* a legszebb név, mert az újságban olvasott egy ilyen nevű elhagyott kisfiúról. NagyJudit pedig a *Svihkla* nevet tartja a legszebbnek, mert így hívták édesanyja első férjét, aki kéthónapos házasság után meghalt. Édesanyja sokat mesél róla. A kislány most kettesben él édesanyjával, mert édesapja (a második férj) elhagyta őket.

Lehet, hogy a vezetékneveket illetően kissé korai volt 12–15 éves kislányoknak feltenni a „Melyik a legszebb magyar név?” kérdést. A kapott válaszok inkább az őket ismerő pedagógusok számára szolgálhatnak hasznos pszichológiai tanulmányként. Anyi azonban bizonyos, hogy a nevekről nem egészen úgy vélekednek, mint a felnőttek. Választásaik egyszerűbbek, igénytelenebbek. Nem törekednek mindenáron a kizárólagos birtoklásra még a neveknél sem. Lehet, hogy ez a fejlettebb közösségi érzés egyik bonyolult áttételű mutatója?

Vezetékneveikben ennek ellenére is sok az eredetiség, változatosság. Nem köti őket a mai felnőtteket még annyira befolyásoló szokványos névmagyarosítási sablon. Száz lány 73 családnevet választott. A helyezést elért tizenöt osaládi néven 42 lány osztozott. A tizenöt névből azért öt mégiscsak „i”-vel, illetve „y”-nal végződik. Az 1965-ös felmérésről szóló cikkemben azt írtam, hogy az „i” melléknévképzős nevek sokasága a „névmagyarosítás szürke szokásával” magyarázható. Ezek a kislányok azonban sosem gondoltak névmagyarosításra. A szépnek tartott 73 vezetéknévből 32 mégis „i”-hanggal végződik, (5 „y”-ra). Ezek szerint a szépnek tartott magyar családi nevek általánosan jellemző jegye az „i”-végződés.

A FÉRFINEVEK VERSENYÉRŐL

A versenyben részt vett férfiak salgótarjániak, vagy Salgótarján környékiek. Szinte mind ipari üzemekben dolgoznak. Többségük fizikai munkás. De a legműveltebbek közé sorolhatók. Azonos ipari technikum esti (villanyszerelő, öntő, kovács, gépkocsiszerelő, géplakatos stb.) száma hetvenhárom (73%). A többi 13 fő előadó, könyvelő, műszaki rajzoló, revizor, személyzetis stb. (13%).

Az adatszolgáltatók között ott találjuk az intézmény oktatóinak egy részét is: hét tanárt és hét mérnököt (14%). A fizikai munkások (villanyszerelő, öntő, kovács, gépkocsiszerelő, géplakatos stb.) száma hetvenhárom (73%). A többi 13 fő előadó, könyvelő, műszaki rajzoló, revizor, személyzetis stb. (13%).

A hallgatók kora 20 évtől 48 évig terjed. Zömükben 30 év alattiak. Az oktatók is többségükben fiatalok. Csupán egy 65 és egy 71 éves tanár van közöttük.

A 100 férfi 38 keresztnévet választott. 80 fő 18 néven osztozott, míg a többi húsz 20 külön nevet választott. A legszebbnek tartott férfineveket az alábbi táblázat tartalmazza:

Helyezés	A legszebb férfinevek:	%
I.	Zoltán	1,12=12
II.	István	1,9=9
III.	László	1,8=8
IV.	Tamás	1,7=7
V.	Gábor Sándor	2,6=12
VI.	Attila	1,5=5
VII.	Árpád	1,4=4
VIII.	András Ferenc Károly	3,3=9
I—VIII.	11 név (66 fő)	66 %

Meggyőző szépségű, kiegyensúlyozott, szolid rangsor ez. Hiányzik belőle a feltűnésre vágyás tarka rikítása. Indokoltan tompábbak a színek, mint a női utóneveknél.

Jellemző, hogy a fenti 11 név között mindössze egy a magas és kettő a vegyes hangrendű szavak száma. — A „győztes” 13 női névből pedig csak kettő volt a mély hangrendű: *Zsuzsanna*, *Anna*, de ezek is csak alapformájukban, becézés nélkül.

Az egyes nevekre eső szavazatok száma is nagyon meggyőző. Csak az óv mag az eltúlzott következtetésektől, hogy az 1965-ben közzé tett felmérés adatai nem egyeznek a jelenlegivel. A most győztes *Zoltán név* (12%) akkor második helyezést ért el 5,7%-kal. Az akkori győztes *Attila* (10%) most 5%-kal a hatodik helyre esett vissza.

A választott nevek eredeti jelentése — mint befolyásoló tényező — ezúttal is elhanyagolható. Az *István*-, *Sándor*-féle megszokott nevek előkelő helyezése igazolja, hogy a férfiak nem keresik a mindenáron újat vagy idegenszerűt.

A „Zoltán”, a jelenlegi győztes a reformkorban újjáéledt nevek egyike. Hogy Jókai Kárpáthy Zoltánjának köze van mai népszerűségéhez is, az vitathatatlan, de ez a hatás a többségnél nem közvetlen. (A már egyízben említett Varga Zoltánra itt nem hivatkoztak, de Kodály Zoltánra többen is.)

A *Zoltán* név ebben a „szépségversenyben” önmagában is helytáll. A nevek zeneisége természetesen a férfi keresztnevéknél is jelentős tényező. Figyeljük meg a három legszebbnek nyilvánított férfinév dallamvariációit, de előbb térjünk még vissza a győztes női név dallamára!

Anita! Legtisztabban akkor cseng e szó, ha a távol levő kis Anitát kiáltják vele haza. Emelkedő—eső a dallam lejtése, az „i” meg is hosszabbodik, hangsúlyt is kap, a hangerő is e hangnál a legnagyobb.

A *Zoltán* név muzsikája a mélyhegedű zengése. Hangrendje mély, ilyen szempontból megfelel legelsőbb hangtani törvényeinknek. A sok zöngés mássalhangzó még fokozza ezt a kellemes zsongást. A rövid „o” mélyebb fekvésű, a hosszú „á” a mély magánhangzók legnyíltabb, legmagasabb variánsa. Ami a hangsúlyt és hanglejtést illeti, különböző beszédhelyzetekben más dallamformákat találhatunk:

A nevem *Zoltán*. — Ebben a közlésben a *Zoltán* szó hangsúlyos szótagja a „Zol-”, a hanglejtés is eső: *Zoltán* ^o/_o. (Ez a helyes ejtésmód.)

— *Zoltán!* Mondanék én neked valamit. Itt az alaptörvénnyel ellentétben a második szótag hangsúlyos, a hangszín is emelkedő: *Zoltán!* ^o/_o (Nem magyaros, talán helytelen is, de kétségkívül gyakran előforduló „dallam” ez is. Bár a mély magánhangzók kérését figyelembe véve még természetesebbnek is lászik.) Mindkét dallamvariáció kétségtelenül kellemesen hangzik.

István — E szó vegyes hangrendű. Ha dallamát (csak az *István* szón belül) vizsgáljuk, magától értetődően, világosan érvényesülő hangtani törvényekkel esik le a dallam a magas „i”-ről a mély „á”-ra. E hatást csak fokozza az, hogy az első szótagban két zöngétlen, a másodikban pedig két zöngés mássalhangzó van. A női utóneveknél már beszéltünk az „a—i” kellemes együtthangzásáról. Alig merem ezt a hangsort „i—á”-ra változtatni. Pedig be kell vallanunk, hogy humoros asszociációnk ellenére is az „i—á” még a „csacsimumuzsikában” sem hangzik nagyon kellemetlenül.

László; a harmadik legszebb férfi keresztnév hanglejtése is kellemesen eső. A két szótagkezdő zöngés „l” és a két hosszú magánhangzó hangtani logikáját és ritmikáját könnyed eleganciával köti össze a zöngétlen „sz”.

A három győztes név hat magánhangzójából csak egy magas (o, á—i, á—á, ó.). A férfinevek tehát mélyebb zengésűek, férfiasabbak. A kellemes hangzás azonban a legszebb férfi keresztnévnek is talán legfőbb kritériuma.

De nézzük tovább a IX. kategóriát! Két-két férfi választotta az alábbi neveket: *Antal, Csaba, Ernő, Imre, József, Ottó, Péter* (14%) — Az első kilenc kategóriába tartozó nevek száma tehát tizennyolc. Nyolcvan férfi ezekből a keresztnevéből választott. A többi húsz (a megkérdezettek 20%-a) egytől egyig más-más nevet választott.

Lássuk tehát a még hátralevő húsz férfinévet: *Adám, Agoston, Alfonz, Elemér, Endre, Ervin, Flórián, Győző, Gyula, Iván, János, Jenő, Kálmán, Mátyás, Mihály, Norbert, Ödön, Tibor, Zsigmond, Zsolt*. (I—IX. kategória = 38 név.)

A győztes *Zoltán* nevet az alábbi foglalkozású és keresztnevű férfiak választották:

Foglalkozás	Utónév:
vegyésmérnök	János
tanár	János
tanár	József
villanyszerelő	András
gépfarmázó	János
villanyszerelő	István
villanyszerelő	Zoltán
villanyszerelő	László
villanyszerelő	Lajos
üvegfüvő	Sándor
klubvezető	András
regie előadó	István

(A férfiak 38 keresztnévet választottak, a lányok csak 36-ot. Igaz, hogy az utóbbiak beceneveket is jelöltek meg, és azokat nem szerepeltettem külön névként.)

A férfiak 77 vezetéknevet választottak. (A lányok 73-at.) Tehát a vezetéknevekben is, az utónevekben is a férfiak választásai bizonyulnak gazdagabbnak. A számok közti eltérés azonban nem jelentős, és nem is kíván különösebb indokolást, mert (legalábbis a vezetékneveket illetően) fennállhat az az egyszerű helyzet is, hogy a felnőtt férfiak több szép nevet ismernek, mint a serdülőkorú lányok. Persze felvethető az is, hogy a férfiak választásai általában is igényesebbek.

A családi neveknél is kétségkívül szerepet játszik a hangalak. De a vezetéknevekben a szó eredeti jelentésének is szerepe van a szépségfogalom kialakításában.

Egyébként joggal fontolgatható az a tény is, hogy a sokféle vezetéknevek nemcsak a hangzásbeli és jelentésbeli szépsége lehet vonzó. Megnyilatkozhat a különféle nevek keresésében a tömegeből kiválni akaró egyéniség kifejeződésének vágya is. (Ez a lélektani jelenség — irányától és fokozatától függően — lehet pozitív és negatív is.)

Most lássuk a férfiak által legszebbnek tartott vezetéknevek rangsorát!

Helyezés	A legszebb magyar vezetéknev:	%
I.	Kárpáti	1,7=7
II.	Kovács	1,6=6
III.	Szabó	1,5=5
IV.	Kazinczi	1,4=4
V.	Bánkúti	1,3=3
VI.	Deák Havasi Marosvölgyi Széplaki	4,2=8
I—VI.	9 név (33 fő)	33 %

A *Kárpáti* név senkit sem lep meg. Hangzásában kellemes, jelentésében is szép. Legfeljebb az a meglepő, hogy a lányoknál csak egy Kárpáti akadt. (Igaz, ők szomszédos baráti országok hegyvonulatai nevéként ismerték meg a Kárpát szót, s talán nem is tartják magyar szónak.) A férfiak a Kárpátok szépségével is, irodalmi élményükkel is indokolták a Kárpáti név „győzelmét”.

A *Kazinczi* név negyedik helyezése is érthető. Az irodalmi képzettségitáson kívül egyébként itt több konkrét személyt is felidéz, mert ezen a vidéken elég sok a Kazinczi. A Marosvölgyi és Széplaki neveket kissé erőltetettnek érezzük.

Legtöbb fejtörést két „próza név” okozhat, a II. helyezett *Kovács* — és a III. helyezett *Szabó* név. Ez bizony azt mutatja, hogy jelentős a felnöttek között is azoknak a száma, akik nem idegenkednek a hétköznapiól, a megszokottól. Ezek általában csak így indokolták választásukat: — Jó név az.

Lássuk az I. helyezést elért *Kárpáti* és a II. helyezést elért *Kovács* név választóinak adatait:

	Kor: Foglalkozás:	Nevem:	A legszebb név:
I.	65 tanár	Környei József	Kárpáti Zoltán
	39 gépészmérnök	Kecskeméti Sándor	Kárpáti Ferenc
	38 elektrotechnikus	Nikkel Frigyes	Kárpáti Árpád
	32 TMK előadó	Balázs László	Kárpáti László
	23 klubvezető	Szabó András	Kárpáti Zoltán
	27 villanszerelő	Bodor András	Kárpáti Zoltán
	25 gépkocsivezető	Révai Sándor	Kárpáti Ernő
II.	41 hengerész	Hajas Vilmos	Kovács Elemér
	27 lakatos	Tolnai György	Kovács Csaba
	27 öntő	Póczos Gyula	Kovács Sándor
	27 villanszerelő	Kövi Zoltán	Kovács Zoltán
	27 energetikus	Sz molenszky Gábor	Kovács Gábor
	25 villanszerelő	Turiczki János	Kovács Sándor

A II. kategóriában csupa fizikai munkást találunk. Közülük négy (*Tolnai, Kövi, Szmolenszky, Turiczki*) szépnek tartott nevet cserélt fel a szürkébb *Kovácsra*, de ezek közül kettő megtartotta a keresztnévek között rangos-helyet elfoglaló Zoltánt és Gábort.

Az értelmiségi foglalkozásúak általában számarányuknak megfelelően szerepelnek minden felmérés során észlelt jelenségben. Csupán a Kárpáti nevet választók között találhatók számuknál magasabb arányban. Legfeljebb még azt figyelhetjük meg később, hogy egyikük sem tartja saját teljes nevét a legszebbnek, valamint azt, hogy a „névszürkítők” között sem találhatók meg.

Öten saját nevüket (vezeték és utónév) vallják a legszebbnek: *Buda Antal* gyártási ellenőr, *Darázs Árpád* főművezető, *Csanálosi János* kompresszor kezelő, *Hegyi Gyula* kovács, *Palócz Károly* kovács.

A névválasztások között tallózva megfigyelhetjük az alábbiakat: A szokványos névmagyarosítások emlékeit idézik a következő névpárok: *Bürger József — Budavári József; Vilcsék Árpád — Egervári Árpád; Hartly János — Szentirmai Ágoston; Olaj József — Marosvölgyi Sándor.* (Mindenütt az első az eredeti név)

Ha ezeket a változatokat névszépítésnek fogjuk fel, alább megtaláljuk az ellenpárt is, a névszürkítést: *Patakfalvi József — Pál István; Szilágyi Gábor — Sós Gábor; Kazinczy Ferenc — Szabó Sándor; Szigetvári Károly — Szabó Tibor.* Ilyenféle jelenséget a nők adataiban nem tapasztaltam.

A korábbi névmagyarosítás revíziójával is találkozhatunk. (Itt is az első név a mostani, a második a legszebbnek tartott): *Esztergomi Antal — Eybner Attila; dr. Hunvári György — Szilasi Gábor; Egri Endre — Szentmarjai András; Környei József — Kárpáti Zoltán.*

Önmagukban is vallanak az alábbi variációk: *Török László — Móricz Zsigmond; Tóth László — Jókai Zoltán; Nika Attila — Petőfi Attila; Belinyák László — Albert Flórián; Kovács Tibor — Puskás Ferenc.*

Két példa található a magyar név szlávósítására is: *Dóra László — Markovics Kálmán; Szeles Zoltán — Hajnovics Tamás.*

Király István a feudális rangot sokallva „mérsékeltlen visszavonult”, s a *Herczeg Zoltánt* tartja a legszebb magyar névnek.

Lássunk még néhány vezetéknevet a férfiak „szürke”, majd „színes” választásából: *Boros, Máté, Lakatos — Udvarhelyi, Zsolnai, Sziklavári, Nagyvárad, Hidegkúti, Hajnal.* (A csoportosítás a választások arányát is mutatja.)

A nevekkel való kedves és érdekes játék további folytatására e helyütt már nem vállalkozhatom. Csak még azt mondom el, hogy a férfiak által választott 78 családi név közül most is 49 „i” hangra végződik. Ezt a jelenséget el kell fogadnunk a legszebb magyar vezetéknev egyik törvényszerű ismertetőjegyének. Ebből azonban csak három az „y”-os változat: *Koltay, Szatmáry, Szentandrásy.* (Az utolsó nyolc bekezdés megjegyzései is a nyilatkozók szóbeli megokolásaira épültek.)

A lányok választása szerint tehát a legszebb magyar név a *Tamási Anita*, a férfiak szerint pedig a *Kárpáti Zoltán*.

Természetesen más helyen és más időpontban eszközölt felmérések más eredményt mutatnának. (Egyébként a férfiak saját keresztnéveik helyett szívesebben válogattak volna a női keresztnévek között. Egy ilyen felmérés is érdekes lenne.)

Az ismertetett három felmérés tapasztalatainak összegezésében nagyon óvatosaknak kell lennünk. Az alábbiak azonban többé-kevésbé általánosításként is le-
szögezhetők:

1. A legszebb nevekről alkotott fogalmainkat régebben az irodalmi (történelmi) hősök befolyásolták. Jelenleg inkább a tv és a film hírességei. (Főleg fiataloknál.) Ez az illetékesek fokozott felelőségén kívül arra is int, hogy baj van az olvasással. Pedig a készen kapott filmélmény szellemi értéke bizonyos szempontból kisebb, mint az alkotó fantáziát (és egyéb szellemi erőket is) jobban fejlesztő irodalom-
olvasásé.

2. Fiataljaink nem kívánnak neveikben is mindenkinél különbek, többek lenni; bár vonzza őket az új, az idegenszerű, de abban is szívesen megosztóznak társaikkal.

3. Az utónevek szépségének egyik legfontosabb jellemzője a kellemes hangalak, a név muzsikája. (Az utónév eredeti jelentése elhanyagolható.)

4. A vezetéknevek zeneisége szintén fontos, de a vezetéknev eredeti jelentése is jelentős ismérve a családi név szépségének.

5. A vezeték- és utónevek kellemes együtthangzására, ritmikájára tudatosan nem törekednek, de ösztönös választásuk azt mutatja, hogy mégis van bizonyos hangzási harmóniára való törekvés.

Mindezek az általánosítások vitathatók. Egy abszolút érvényű törvény azonban vitathatatlan:

A nevek kiválasztásánál, a nevek szépségének rangsorolásánál a személyes (szubjektív) élmények és érzelmek a legfőbb értékmérők, azokat pedig nem lehet általános érvényű logikai, értelmi törvényszerűségekkel meghatározni.

